

Coördinatie Joods-Christelijke betrekkingen.

Israëlzondag 2010, 9 mei.

Inleiding

Gelijk de Synode reeds vele jaren geleden beslist heeft, wordt ook dit jaar door onze commissie Joods-christelijke betrekkingen een eredienst voorbereid, waarin het Joodse volk in het bijzonder aandacht ontvangt. Deze aandacht gaat natuurlijk uit naar het gehele Joodse volk en niet, zoals de titel van deze notitie zou kunnen suggereren, voornamelijk naar de Staat Israël.

De keuze van de datum is bepaald door de verjaardag van de bevrijdingsdag van de Tweede Wereldoorlog, 8 mei, die ook de bevrijding van het Joodse volk uit de vernietigingskampen betekende. De Belgische regering had deze dag aangewezen voor de herdenking van de genocide van het Joodse volk en alle andere genociden. Enkele jaren terug hebben de Verenigde Naties deze dag dan op 27 Januari geplaatst (datum bevrijding van het vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau door het Russische leger).

Het is gebruikelijk geworden om op deze zondag de teksten te bestuderen, die dan in de Synagoge gelezen worden. Dit jaar valt 9 mei 2 weken voor Pinksteren.

De Joodse feestdag 'Lag ba-Omer'.

Deze dag heeft een bepaalde betekenis in de Joodse traditie. Ze valt dit jaar op 2 mei, dus een week voor de 8ste mei en dus voor onze Israëlzondag. Een woordje uitleg.

De sabbat van de 8ste mei valt in de periode van de omer-telling. De omer is een maat, waarbij een hoeveelheid van de gerstkorrels voor de oogst werd afgemeten. Want vanaf Pesach werd de gersteoogst en vanaf Sjavoet (Wekenfeest, ons Pinksteren) de tarweoogst binnengehaald. De 49 dagen tussen Pesach en Sjavoet, worden nog steeds in de Joodse gemeenschap geteld. Met de 33ste dag is er iets bijzonders ('Lag' is de cijferwaarde van 33, dus Lag ba-omer is de 33ste dag in de omer). Merkwaardigerwijze is de tijd tussen de twee feesten een periode van rouw. Want in de loop van de Joodse geschiedenis werd deze tijd van de omer-telling vaak door verschrikkelijke vervolgingen gekenmerkt. Het tellen van de dagen kreeg daardoor in de traditie naast een economische ook een geestelijke betekenis. Vanwege de rouw werden er geen huwelijken voltrokken, noch feesten gegeven, vrome mannen lieten hun baard staan, etc.

Maar op die 33ste dag, dus de dag Lag ba-omer, was er voor één dag een onderbreking van de rouw. Dan mochten er wél huwelijken voltrokken worden. Deze soort van "halfvasten" gaat terug op de overlevering, dat ten tijde van Rabbi Akiba (begin 2de eeuw) er tijdens de omer-telling een verschrikkelijk epidemie heerste, die vele leerlingen van de Rabbi doodde. Maar op de 33ste dag van de omer-telling stopte deze epidemie. Toen onderbrak men natuurlijk de rouw. Met Lag ba-omer

gedenkt men deze traditie nog steeds. In Israël worden de avond te voren kampvuren ontstoken en wordt er gedanst en gezongen tot in de vroege uurtjes en ook de kinderen mogen opblijven. Daarna gaat de rouwperiode weer door tot op 3 dagen voor Sjavoet, wanneer de voorbereiding van dat feest begint.

We vertellen dit allemaal, omdat het natuurlijk de sfeer van de dagen rond de sabbat van 8 mei en de zondag van 9 mei meebepaalt.

De Lezingen

Op de 8ste mei, dat is in de Joodse kalender de 25ste Iyar 5770, worden er twee sidra's gelezen, twee onderverdelingen uit de Torah, en een gedeelte uit de profeten, waar dan ook een Psalm bij hoort.

De bespreking van beide sidra's in Tenachon zijn aan deze notitie toegevoegd.

1) De 1ste sidra, sidra Behar (op de berg Sinaï), omvat Lev. 25:1-26:2; Jer. 32:6-27 en Psalm 112. Daarin gaat het in de Thora-lezing over het sabbatsjaar en in de profetenlezing (de haftara) over het verhaal van de aankoop van een stuk grond buiten Jerusalem door Jeremia, terwijl Nebukadnezer de stad aanvalt.

2) De 2de sidra, sidra Bechoekotai (mijn bepalingen), omvat Lev. 26 :3-27 :34 ; Jer.16:19-17:14 en Psalm 105. Hierin gaat het om de zegeningen die komen, indien het volk in de wegen van de Heer gaat, en om de verschrikkingen die volgen, indien het volk de geboden overtreedt. De profetenlezing bevestigt dit in een profetie, die echter eveneens zegt, dat God uiteindelijk trouw aan Zijn volk blijft. Deze haftara wordt op deze sabbat wel gelezen.

De gebeden

Er zijn drie gebeden in deze notitie meegegeven. U kunt die natuurlijk aanpassen.

Preeksuggesties

Hoewel de twee lezingen beiden in hun geheel op de sabbat in de Synagoge gelezen worden (behalve dan de eerste haftara), is het voor ons als dominees zaak een goede keuze en een goede, zinnige inkorting van de teksten te geven. Er zijn verschillende teksten uit het N.T. mogelijk, die naar het sabbats-, of ook wel jubeljaar verwijzen (1ste sidra), of die naar de relatie tussen godsdienst en politiek refereren. In ieder geval zijn de Joodse commentaren, die Tenachon brengt, vaak zeer interessant en geven ze een iets andere kijk op de bijbelteksten. Vanuit die commentaren zijn er allerlei verbindingen met ons eigen kerkenwerk en leven te leggen. Wil men meer info over bepaalde thema's en specifieke Joodse tradities, dan is er zeker veel informatie op internet te vinden.

A - 1) Wie voor het Sabbatsjaar kiest, dus **sidra Behar**, kan gemakkelijk een verbinding met de hele betekenis van Jezus' prediking maken, die volgens het evangelie een sabbatsjaar wilde brengen. Maar voordat wij deze interpretatie op een vergeestelijkende manier toepassen, moet we erop letten hoe deze bepalingen op een concrete wijze van toepassing waren voor de bezittingen en het werk van de

mensen. Vertrouwen in God wordt door dit gebod van het sabbatsjaar in zeer concrete bepalingen en gevolgtrekkingen gestalte gegeven. Dat kan ons onmiddellijk aanspreken: het land eens een tijd braak laten liggen, zodat het zich kan herstellen. (Je kunt bij ons misschien denken aan het probleem van het mestoverschot en het probleem van de overbemesting van akkers). Het commentaar van Samuel Hirsch in Tenachon heeft onze samenleving met zijn neiging tot bezit, neiging tot industrialisering van veeteelt en landbouw, enzovoort toch wel het één en ander te zeggen. Verlangen we er niet allemaal wel eens naar, dat alle land toegankelijk wordt en er geen bordjes 'verboden toegang' of 'privé' zouden staan. Wij kunnen wel zeggen dat al deze geboden in onze tijd onuitvoerbaar lijken, maar ze kunnen best gelden als richtingwijzers, die we met elkaar zo goed mogelijk moeten interpreteren.

2) Dit Joodse commentaar geeft aan een prediking, die op die van Jezus is georiënteerd, een onvermoed concrete inhoud en perspectief en onderbouwt een groeiend bewustzijn voor een soberder en gebalanceerder levenswijze.

3) Hoewel de haftara, profetenlezing, niet in de Synagoge wordt gelezen behoort hij wel bij de sidra en niets let ons, zou ik zeggen, het in de dienst op te nemen. Want deze lezing is bijzonder aangrijpend. Terwijl de tanks ahw de verdedigingslijnes van de stad en zijn muren naderen, er aan alle kanten gevechten van man tot man plaatsvinden, krijgt Jeremia de volkomen, schijnbaar onmogelijke opdracht een stuk land te kopen, dat aan een familielid behoort en in de familie moet blijven. Het ligt in Anatot, een eindje buiten Jeruzalem. Jeremia zit in de gevangenis op bevel van de koning, omdat hij geprofeteerd heeft dat het zinloos is zich tegen Nebukadnezar te verzetten, omdat God de stad aan hem heeft overgeleverd. Zulke mannen, die dat zeggen zijn gevaarlijk, dus... In deze uitzichtloze situatie is de koop van het stuk land eigenlijk een prediking op zich en zelfs een prediking van grote troost. Ook in de tijd van het ernstigste oordeel en het zwaarste lijden is er een Woord van licht van God voor ons.

B – 1) Wie voor de 2de sidra kiest, **sidra Bechoukotai**, vindt wederom veel preekstof in Tenachon. Vooral in onze tijd, waarin veel gesecculariseerde mensen op zoek zijn naar levenszin en een totaalverband der dingen, geeft Leviticus 26 een scherpe boodschap. Zij sluit, denk ik, aan bij de intuïtie van veel mensen in onze wereld, die vinden dat ongelijkheid, onrecht, vervuiling, enz. het leven vernietigen, dat we de opdracht hebben samen met andere volkeren de mensheid en onze aarde te ontwikkelen en te beheren ten gunste niet van enkelen, maar van iedereen. Dat vertrouwen in mensen hebben beter is dan wantrouwen, en dat wij in het bijzonder een grotere gevoeligheid moeten ontwikkelen voor minderheden.

In Leviticus 26, en trouwens in de hele bijbel, is het leven niet door ideeën, maar door daden bepaald. Dit is een heilzame correctie vanuit het Jodendom op de praktijk van het Christendom, dat nogal vaak door gedachteconstructies en gevoelsconstructies is bepaald, en minder door daden.

Wij moeten wel oppassen, dat wij het oude en foute Godsbeeld van de straffende God niet herhalen, maar wel vasthouden aan het onherroepelijke van wandaden, waardoor bv. nu weer de blauwe vinvis met uitsterven is bedreigd, omdat de wereldvisserij geen compromis voor de reductie van de vangst van deze vissen kon vinden. Beter dan wie ook in de geschiedenis kennen wij in onze generatie de gevolgen van

wandaden en misdadige structuren. Als je de boeken, en documentaires, hierover op een rijtje zet, word je zeer ontmoedigd. Daarom is de teneur van de prediking over deze tekst, die juist door de geschiedenis van het volk Israël voortdurend geïllustreerd wordt, deze, dat wanneer wij omkeren, God zich ook omkeert en daarmee eveneens de wereld zich naar ons toekeert. Want God is de Heer van de wereld.

2) Voorts zijn er allerlei interessante vraagstukken aangekaart in de Joodse traditie. Bij voorbeeld over waarom de Thora zwijgt over een leven na de dood en hoe anderen het met die opvatting niet eens zijn. Of een leuke bespreking over de betekenis van de "meerderheid" voor een volk.

3) De haftara uit Jeremia is wederom boeiend becommentarieerd in de Joodse traditie. Tenachon geeft een rijke bladzijde over de profeet Jeremia en zijn leven en werk. Daarin wordt benadrukt hoe belangrijk deze profeet voor het Joodse volk is geweest en dus hoe belangrijk voor de kerk uit volkeren. Hoe hij met zijn leven heeft laten zien, door alle catastrofes en uitzichtloosheid heen, dat vertrouwen in de trouw van de God van Israël ons hoop geeft en ons bij de les van zijn bepalingen, geboden, houdt. Je kunt misschien wijzen op allerlei bewegingen in onze samenlevingen, die er op wijzen, dat mensen ontdekken, dat winst, concurrentie, individualisering, de sterkste-zijn, ons niet rijker maar armer en kwetsbaarder maken. Je kunt denken aan die organisatie, die bedrijfsleiders en NGO's samenbrengt om samen ontwikkelingswerk te doen. Onlangs was er in het programma van Phara een gesprek over deze organisatie met vertegenwoordigers van beide kanten, die een gezamenlijke reis hadden gemaakt naar bepaalde ontwikkelingsprojecten, en waar de belangen van beide kanten (bedrijven en NGO's) in evenwicht werden gebracht. Duidelijk was dat het eenzijdig beeld dat veel mensen van bedrijven hebben (enkel winst maken) bijgesteld moet worden. En zo zal er nog van alles te noemen zijn. Dat betekent voor mij, dat de Geest van de profetie, de Geest van de God van Israël en van onze Here Jezus, druk bezig is onder ons. Wij zouden zo de Schrift moeten proberen uit te leggen, dat de mensen dit in hun eigen omgeving gaan zien.

Peter Janssen.

Aan deze tekst ten behoeve van de predikanten, werden gebeden toegevoegd en de Joodse commentaren rond de twee Bijbelgedeelten (sidra's uit Tenachon)